

Aleš Opekar

VLIV PIVA NA ČESKOU ROCKOVOU HUDBU

Vztah mezi českým pivem a českým rockem bychom mohli charakterizovat jako hlubokou a oboustranně prospěšnou symbiózu. Oba fenomény mají leccos společného: nechávají odpočinout intelektuálním složkám psychiky a zintenzivňují prvoplánové prožívání, eventuálně vyzývají fantazii ke svému rozvinutí.

Problematiku piva a rocku lze rozebírat z mnoha hledisek: Můžeme hledat motivy pití piva v rockových textech anebo hledat v účincích piva inspirační zdroj pro rockové skládání i pro uvolněnou interpretaci písní. Dále můžeme v prostředí české hospody nacházet generační průsečík jednotlivých stylových či subkulturních trendů, neboť český hippie, punk, skin, vyznavač dalších subkultur i obyčejný intelektuál – ti všichni ztrácejí u piva svou vyhraněnou intoleranci. Ve vztahu k zahraničním inspiračním zdrojům se též české pivo a cigarety stávaly domácí alternativou k západním tvrdým drogám a alkoholům a vytvářejí jeden z možných základů české svébytnosti. Nakonec můžeme stopovat i vliv rocku na naše pivo. Některé pivovary začaly využívat rockovou hudbu ve své ekonomické strategii, a to ve sponzorských aktivitách i v názvech svých nových značek.

Populární hudba a pivo spolu vždy úzce souvisely, neboť z různých polů naplňovaly potřebu zábavy a uvolněného společenského kontaktu. Nejen v kramářských písních, ale i v šantánových, kupletních, lidovkových a dechovkových textech je příchutí piva samozřejmostí. S jistou dávkou nadsázky můžeme jako příznačný označit i fakt, že

zakladatel české národní hudby Bedřich Smetana pocházel z rodiny panského sládky a že se v nejznámější české opeře zpívá: „To pivečko to věru je nebeský dar, vše psoty a trampoty vede na zmar a sílí a dává kuráže...“

Význam piva pro českou společnost je zřejmě již zakódován v našich genech. Mnoha a mnoha generacím se povinnými středoškolskými chmelovými brigádami zahrnilo pivo do povědomí jako nedílná součást našeho života, a to i v případě abstinentů. Připomeňme český filmový muzikál *Starci na chmelu* z roku 1964 (režie Ladislav Rychman): o pivu se zde vůbec nepojednává, přesto se celý odehrává v prostředí, které s ním úzce souvisí.

Mezi pivními ohlasy v tradiční populární hudbě, například v dechové hudbě a v současném rocku není – troufám si tvrdit – zásadní rozdíl. Na tanečním parketu si vyznavač dechovky s vyznavačem rockové hudby samozřejmě neporozumí, ale po osmi pivech již mezi nimi není rozporu. Řekne-li se „pivní rock“, míní se tím skladba, která je sice zvukově určena rockovým instrumentářem, avšak vyznačuje se jednodušším těžším rytmem v duchu polky či valčíku. Výstižně a s patřičnou dávkou nadhledu tuto souvislost ilustruje například píseň *Jarošovský pivovar* současné české rockové skupiny Argema. Videoklip písně bylo v poslední době možné shlédnout v různých televizních hitparádách, například v *Esu* na stanici Nova. Připomeňme ji stěžejním úryvkem textu: „Jednou jsem se napil a od těch dob žízeň mám.“ Píseň začíná standardním rockovým zvukem, avšak v druhé půli skladby jsou do písně přirozeně zakomponovány některé nástroje dechového orchestru. Z rockové písně se stává dechovkový valčík. Pivní a hospodské prostředí jakoby diktuje určité hudební idiomy, projevující se zejména simplifikací rytmické struktury do základních valčíkových či polkových modelů. I když to možná mnozí rockoví hudebníci neradi uslyší, stává se taková jejich hudba elektrifikovanou variací dechovky.

Ve světovém kontextu jsou s rockovou hudbou, respektive s některými rockovými směry, styly či obdobími spjaty různé typy tvrdých i měkkých drog. Ohlasy tvrdých halucinogenních kontextů v prostředí českého rocku se vždy odehrávaly spíše v rovině chtěné pózy či v rovině stylizované hry. Obdiv k americké kultuře, hippies a drogám se projevoval převážně v touze připodobnit se vnějšími

efekty, než v ochotě podřídít vzorům vlastní životní způsob. Žádný z českých rockerů nezemřel jako Jim Morrison, Jimi Hendrix, Janis Joplin nebo Kurt Cobain. Kompenzací za drogové skandály bylo českým rockerům vždy především pivo. Můžeme říct že pivo, respektive pivo a Sparty vytvořily jakousi českou alternativu k britské whiskey a americké marihuaně (mimochodem v Čechách pěstované konopí nikdy nedosáhlo kvality zboží, které je možné zakoupit v zámoří). V otázkách životní filozofie českých variant rockových subkultur se pak tato specifická projevuje řečneme švejkovským způsobem řešení problémů: bezelstným zlehčováním závažných rozporů, ironizací skutečnosti, nadsázkou, černým nebo dryáčnickým, v zásadě však dobromyslným humorem. Nenajdeme příliš mnoho písní, pochvalujících, byť skrytě, drogy, zato rockové písně s hospodským prostředím a pivem nejsou ojedinělé.

Průkopnickou písní je z toho hlediska píseň Línej skaut od skupiny Olympic z alba Želva (1968). Připomeňme si její refrén: „Pivočára kouzlo má / Ona k pípě cestu zná / A už nikdy nepustí / Koho? Kdo se po ní dá!“ I zde nám pivní tematika vykojila běžné rockové hudební výrazivo směrem k nerockové tradici – hudební složka písně nese rysy kramářské odrhovačky s protahovanými dlouhými samohláskami a valčíkovým rytmem.

Zatímco v předrevoluční epoše byly narážky o pivu decentní a opatrné, po roce 1989 se protrhla lavina s vulgarismy, které zpravidla pivní tematiku provázejí. V této souvislosti je třeba připomenout, že část rockové hudby, kterou vytváří a recipuje teenagery, nelze pojímat jako umění, jako stylizovaný odraz reality. Vzniká-li přirozeně jako vyjádření životního způsobu, chápeme ji spíš jako součást reality samé. Prostá popisnost a slovník s textem písní jsou pak na stejné úrovni jako komunikace u stolu nad půllitrem.

Posuďte sami tři úryvky z mnoha současných příkladů: „Z ústavu mě pustili /jdu rovnou na Kovárnu / jako vždycky patnáct pic / vracím se až k ránu / máma brečí ve dveřích /že už zase piju /táta balit pomáhá / já na balkóně bliju“ (Tři sestry, LP Na Kovárně, Monitor 1990); „Nevím proč ten číšník řval / když jsem mu recept s korunou dal / za patnáct piv, který jsem na lístku měl / to se mu nezdálo, co by ještě chtěl“ (Kabát, LP Děvky ty to znaj, Monitor 1993); „Zazdili nám veřejný záchody / na zdi sprostěj nápis chodte pod schody / a že

to bylo blízko hospody /zařval jeden do tý nepohody / já už to nevydržím tak co frontu stát / vybouráme dveře, budeme tam chodit dál“ (Hubert Macháně, LP Zazdili nám WC, Globus International 1991).

Vlivy mezi českým pivem a českým rockem nejsou jednosměrné. Rocková hudba dnes trochu ovlivňuje i české pivo. Pivovary si začaly rocku všimnout, staly se vděčnými sponzory rockových akcí – ať již přímým finančním vstupem nebo čepováním piva zdarma. Tuší, že právě zde mohou nacházet nové zákazníky. Velmi častým sponzorem se stal pivovar Braník, jež ve svých písních prostřednictvím hospod Na kovárně a Na bábě zpopularizovala zmíněná skupina Tři sestry. V poslední době se ve znamení piva nesla celá řada festivalů. Například v Přerově 5.–7. 8. 1994 nesl vzhledem k podpoře pivovaru Zubr název „Zubrfest“ a velký putovní festival, pořádaný z peněz pivovaru Radegast (probíhal do 8. 9. 1994) se jmenoval „Radegast, pivo ro(c)ku 1994“. Vstup na koncerty byl volný a výtěžek z prodeje piva byl určen na ozdravné pobyty dětí z ekologicky postižených oblastí.

Zaznamenány jsou i případy, kdy byl nový druh piva pojmenován po rockové skupině: Výrobek vyškovského pivovaru získal po brněnské skupině etiketu Kern a Jarošovský pivovar, který v roce 1993 zaznamenal ztrátu 40 miliónů korun a který v písni, zmíněné v úvodu referátu, opakovaně propagovala na koncertech i na televizní obrazovce skupina Argema, nazval nový druh svého desetistupňového piva Argema super.

Nejprve české pivo napájelo český rock. Nyní, zdá se, český rock pomáhá českému pivu. Je to opravdu hluboká a oboustranně prospěšná symbióza...

Aleš Opekar
Ústav pro hudební vědu AV ČR
Praha